Inspraakreactie tijdens de Algemene Raadscommissie 12-10-2023 over de conceptbegroting 2024-2027 van de gemeente Winterswijk

Onderwerp: bezuiniging op het ecologisch bermbeheer

Natuur, de zwakste schakel in de samenleving, de dupe van gemeentelijke bezuinigingen

Jan Stronks, namens het Platform Natuur en Landschap Oost-Achterhoek 10-10-2023

Beste raadsleden,

In 2022 is het beheerplan voor de Winterswijkse bermen vastgesteld, een plan gericht op ecologisch bermbeheer voor alle bermen in het buitengebied met als doel om de biodiversiteit te vergroten en ecologische verbindingen te versterken. Dit jaar is de gemeente Winterswijk gestart met de uitvoering. Het college van burgemeester en wethouders heeft op 26-09-2023 een besluit genomen over de conceptbegroting 2024-2027. In deze begroting presenteert het college de plannen voor de komende jaren. Voor het bermbeheer betekent dit geen uitvoering van de ecologisch bermbeheer (maaien en afvoeren) voor alle bermen (688 km), maar enkel het huidige ecologisch bermbeheer voor 174 kilometer voortzetten.

In de afgelopen 70 jaar zijn de natuurwaarden van lage begroeiingen in het cultuurlandschap door intensivering in de landbouw grotendeels teruggedrongen tot de wegbermen en sloten. Vooral in de afgelopen 30 jaar zijn de natuurwaarden in de bermen hard achteruit gegaan. Deze achteruitgang wordt vooral veroorzaakt door verrijking van de bermen met stikstof, doordat de bermen geklepeld worden en het maaisel blijft liggen. De stikstofneerslag uit de atmosfeer afkomstig van industrie, verkeer en landbouw doet daar nog een flinke schep bovenop. Stikstofminnende planten zoals brandnetel en diverse soorten grassen varen hier wel bij en concurreren allerlei kruidachtige planten weg. Het gevolg daarvan is dat bermen steeds minder rijk worden aan onder andere bloemen en insecten. Ook veel groeiplaatsen van bijzondere paddenstoelen gaan hierdoor verloren. De Winterswijkse wegbermen vormen voor veel bedreigde en beschermde soorten een belangrijk onderdeel van hun leefgebied. De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht om deze waarde in stand te houden.

Schrale tot matig voedselrijke bermen en slootkanten met een soortenrijke kruidachtige begroeiing vormen een belangrijk onderdeel van de ecologische infrastructuur tussen natuurgebieden. Wegbermen en slootkanten vormen een fijnmazig netwerk in het cultuurlandschap. De ecologische kwaliteit van dit netwerk neemt elk jaar verder af zolang er geen sprake is van ecologisch beheer (maaien en maaisel afvoeren) van de wegbermen door de gemeente en schouwpaden en oevers van watergangen door het Waterschap Rijn en IJssel.

In de gemeente Winterswijk zijn we nu drie jaar op weg met het gebiedsproces Vitaal Platteland dat wordt getrokken door de gemeente Winterswijk, het Waterschap Rijn en IJssel en de provincie Gelderland. In dit proces is iedereen het er over eens dat zo snel mogelijk werk gemaakt moet worden va de zogenaamde “no-regret”-maatregelen. Tot op heden gebeurd er in de praktijk echter niets. Ecologisch beheer van wegbermen en watergangen kan tot deze categorie no-regret-maatregelen gerekend worden. Wat betreft de verhouding kosten – baten geeft het invoeren van ecologisch beheer van bermen en watergangen het hoogste het ecologisch rendement, vergeleken met andere mogelijke maatregelen. Bij agrarisch natuurbeheer bijvoorbeeld moet naast het beheer ook inkomstenderving van deelnemende boeren uitbetaald worden. Bij het beheer van bermen (en watergangen, waterschap!) is daarvan geen sprake. Als het gaat om het goed besteden van gemeenschapsgeld moet ecologisch beheer van bermen en watergangen voorrang krijgen.

Voor de landbouwsector heeft ecologisch bermbeheer voordeel doordat lastige probleemonkruiden hierdoor afnemen. Ook voor de toeristische sector is invoering van ecologisch beheer gunstig. Bloemrijke bermen zijn aantrekkelijker dan bermen met alleen gras, brandnetels en ridderzuring. Schralere bermen met een lagere begroeiing zijn ook vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid gunstiger dan bermen met een hoge stikstofminnende begroeiing, door lagere begroeiing en minder insporing (stevige berm). Ook vanuit het oogpunt van bestrijding van de eikenprocessierups heeft ecologisch bermbeheer de voorkeur. Beter is het duurzaam te investeren in meer biodiversiteit dan te spuiten tegen de eikenprocessierups. Dit is niet duurzaam, het werkt alleen op de korte termijn en moet jaarlijks herhaald worden. In feite weggegooid geld! Ecologisch bermbeheer kan op dit punt kostenbesparend werken. Het afschrapen van bermen hoeft bij schralere bermen minder vaak te gebeuren. Hierdoor kan bespaard worden op uitvoeringskosten en onderzoekskosten naar vervuilende stoffen in de vrijkomende grond.

Ecologisch bermbeheer kan als een vorm van stikstofadaptie gezien worden. Het neemt niet de oorzaken van teveel stikstof weg, maar probeert wel de ecologische gevolgen te minimaliseren. In natuurgebieden is stikstofadaptie in feite al vele jaren gemeengoed. Het wordt tijd dat ook de gemeente hier werk van gaat maken. Je kunt burgers vragen om tegels te vervangen door groen en je kunt natuurinclusief boeren stimuleren. Het lijkt ons niet teveel gevraagd om eerst zelf het goede voorbeeld te geven als overheid. Dit laatste geldt ook voor het Waterschap Rijn en IJssel als beheerder van de watergangen in het Winterswijkse.